

Bakteppe

Murens fall i 1989 viste med all tydelighet at kommunismen som styreform ikke fungerte helt optimalt, og det var naturlig nok et hardt slag for russerne å konstatere at det gamle imperiet lå med brukket rygg. Mange tiår med skremsels-propaganda på hjemmebane om hvor farlig det var i Vesten var gjennomskuet av mange, Jernteppet som hadde eksistert i mange tiår var i ferd med å smuldre, og gammel-kommunistiske ideer havnet brått på billigsalg. Etter noen famlende år med litt vekslende tiltak som muligens kunne ligne spede forsøk i retning av noe som ev kunne kalles «demokratiske grep» (?), kom nokså raskt FSB (de hemmelige tjenester, tidligere KGB) sterkere inn på styrings-siden: De tok etterhvert over Kreml, og etter en periode med Putin & Co og litt taburett-bytte underveis, var det Putin som etterhvert etablerte seg som et ubestridt «langtids-statsoverhode», der lover og forordninger senere ble tilpasset for å tillate nettopp dette.

Etter en periode begynte også en større satsing på det russiske forsvaret igjen. Tiltakene og den påfølgende praktiske politikk i Russland ble i Vesten oppfattet å være ønsket og ambisjonen om å gjenreise den gamle Sovjetunionen, ihvertfall så langt det var mulig. Russerne har senere i flere runder og omganger brukt militære styrker for å sørge for framgang i så henseende, og mht Ukraina har landet gradvis blitt forsøkt spist i flere faser. For å kunne gjenåpne en korridor forbi Azov-havet ned til Krim og Svartehavet startet russerne en offensiv allerede i 2014: Krim ble tatt på walk-over, og i østlige deler av Ukraina (i området Donbas-regionen) har den russisk-startede annekshjons-krigen nå vart i 8 år og kostet ca 14.000 ukrainske liv.

Mandag 21.03.2022 – Geir Hågen Karlsen og Palle Ydstebø holdt foredrag om «Krigen i Ukraina»

Foredraget i Oslo Militære Samfund (OMS) samt en rekke spørsmål i etterkant fra OMS-medlemmene er her nedenfor gjengitt i forkortet versjon...:

Den særdeles grusomme krigen i Ukraina har mer enn sjokkert en hel verden og har blitt ledsaget av de mest utrolige uttalelser fra russisk hold som argumenter for hvorfor de som militær supermakt angriper et selvstendig land. Men hvorfor Ukraina, og hvorfor akkurat nå? Hvorfor sliter russerne slik med å få framgang på slagmarken? Og – Hvilke inntrykk gjør Vestens kraftige sanksjoner på Putin?

Hvorfor Ukraina, og hvorfor akkurat nå?

Jo, russerne har lagt merke til at land som Polen, Baltikum og Ukraina og andre tildels har nærmet seg EU og NATO, og ikke bare det: Flere land nær og i den gamle buffersonen under den kalde krigen har blitt EU-medlemmer, og har tjent godt økonomisk på det. Flere har også blitt med i NATO for å gå sammen med andre i et stort og trygt sikkerhets-samarbeid. Russerne har ikke kunnet unngå å registrere suksessen til stater som har gått andre veier enn kommunismen, og dette passer selvsagt dårlig for et styresett der sjefen pr definisjon alltid har rett uansett. Ukraina har også utviklet seg siden 2014 forrige gang russerne kom på besøk: De har vært dyktige til å fornye seg og lære av tidligere tapte slag fordi man den gangen ikke var i stand til å gjøre større motstand, f.eks da russerne nærmest fikk walk-over ifm Krim.

Selv om Ukraina fortsatt er betydelig underlegne ift Russland militært sett, har Ukraina likevel de siste 8 årene lært mye om hvordan russiske styrker opererer, og hvordan de selv må organisere seg for å stå bedre rustet mot russiske angrep. Det russiske forsvaret har på sin side kommet nokså langt med sin militære styrkeoppbygging og har også mange topp moderne og kraftige raketter, missiler og bomber. Så om man skulle gjøre noe så dristig som å annektere Ukraina, så har man vurdert at man burde være sterke nok til det nå. Dessuten ville man da ta initiativet FØR Ukraina rakk å bli sterkere. Og ikke minst: Ved å starte nå i februar måned, ville man med en rask «blitz-krig» være langt på vei ferdig med krigen

før f.eks tæle-løsningen kommer utpå våren, og kan gjøre det vanskelig å operere tyngre materiell utenfor vei. Det aller viktigste med erobringen av Ukraina var at den på ny ville gi russerne adgang til havområder på det sør-østlige front avsnittet.

Hvorfor sliter russerne slik med å få fremgang på slagmarken?

Russerne disponerer meget store hærstyrker, og store deler av den Røde Armé har siden februar 2021 vært flyttet til området grensen til Ukraina – faktisk har man hentet og flyttet hærstyrker helt oppe fra Kola-halvøya! (Ukraina har hele tiden varslet verden om troppe-ansamlingene, men for døve ører. Og selv da USA varslet om styrkeoppbyggingen seinhøstes 2021 var det knapt noen som leet på øyelokket inntil noen uker før angrepet startet). Det kan se ut som om russerne har sett for seg at man ville få en ny lett walk-over ifm det som kan kalles den siste fase av krigen i Ukraina nå, ifm den fullskala invasjonen som startet 24.02.2022 for å ta resten av landet. Angrepet på Ukraina har fulgt et doktrine-messig standard-løp med å sette inn luftlande-styrker først for å ta ut viktige militære mål, og deretter sette inn hoved-styrken som så også ville sørge for etterforsyninger til luftlande-avdelingene.

En tilsynelatende helt enorm ambisjon med å angripe nesten hele Ukraina samtidig og overalt i landet i starten, strandet imidlertid raskt av flere årsaker: Russisk etterretning hadde tildels kraftig undervurdert den ukrainske motstands-vilje, hvis etterretnings-informasjonen vel å merke fikk lov til å komme til topps i Kreml og ikke ble stanset eller bagatellisert underveis. Etterretnings-informasjonen hadde også sterkt overvurdert egne hærstyrkers evne til å gjennomføre koordinerte operasjoner, enn si klare å føre avdelinger framover i et stridsmiljø i nevneverdig tempo.

Ved å angripe hele Ukraina med mindre styrker samtidig, etablerte man mange og helt umulig lange etterforsynings-linjer, og hele logistikk-apparatet gikk derfor ikke uventet ned i knestående ila kort tid. Og hvorfor det? Jo fordi hovedstyrken aldri kom. Mange steder ble lange kolonner bare stående og kom ingen steder. Den 64km lange kolonnen som sto tett i tett som et fett flymål utenfor Kiev i lengre tid er kanskje det grelleste eksempelet på at det meste har gått galt for de russiske landstyrkene. En mengde russiske spioner og sabotører som var forhåndsplassert ut i Ukraina er også arrestert. Ukrainerne har innført portforbud og slukker alle gatelys om kvelden og natten, og flytter våpen og bytter stillinger i ly av mørket. På denne måten gjør ukrainerne det vanskelig for personer med skumle hensikter å ødelegge for dem. En annen ikke ubetydelig utfordring for den Røde Armé er den ledelses-filosofi som russerne praktiserer, en filosofi som mange besøkende har observert i Russland gjennom mange tiår, og som nylig også var synlig på TV der Putin selv ga sine egne rådgivere det glatte lag. Når man på flere nivåer praktiserer denne såkalte 6-ords-lederskaps filosofien (Jeg vet alt – du vet intet) overfor sine underordnede, kan man umulig klare å få mennesker til å jobbe sammen mot samme mål. Man vil også mislykkes med å få militære avdelinger til å kunne gjennomføre koordinerte operasjoner på en effektiv måte, noe vi til fulle har sett i Ukraina så langt.

Ellers kjenner vi jo til fra egne styrker her hjemme at kjøretøyer trenger en runde vedlikehold etter et par uker i felt. Slik er det bare. Etter det man kjenner til av praksis hos russiske styrker fra tidligere, har aldri vedlikehold stått høyt i kurs. Man øver også sjelden på etterforsyninger av ammunisjon mv, og dette har etter det man har registrert i Ukraina nå spilt en ikke ubetydelig rolle ifm årsakene til treg russisk framdrift på bakken. Det er dessuten identifisert et stort innslag av lastevogner og eldre kjøretøyer fra både 1970- og 80-tallet i styrkene som har gått inn i Ukraina, og det forteller også sitt om de utfordringer som den Røde Armé sliter med. Styrkeoppbyggingen til russerne har tydeligvis ikke kommet så langt på akkurat dette området.

Videre har man registrert flere avdelinger med helt ferske soldater uten kamperfaring overhode. Og når disse 18-19år gamle guttene på svært kort varsel (kun få timer i forveien iht etterretnings-informasjon) fikk vite at de skulle i krig etter å ha vært mange uker på øvelse, er det naturlig nok mange som syntes dette kom litt vel brått på. I tillegg var fienden folk som så ut som dem selv, som snakket russisk som dem selv, og der gamle damer som skjelte dem ut etter noter ifm at de angrep, lignet deres egne bestemødre: Alt dette MÅ jo dette ha gjort inntrykk på disse unge soldatene. Og da

hjelper det lite at Putin og den russisk ortodokse kirke gjensidig støtter hverandre, og der kirken uttaler at Gud er med den Røde Armé og at alle som viser motstand mot dem er onde.

Et annet forhold er at temperaturen i Ukraina flere steder på dagtid har nådd 16 pluss-grader, og at tælen er i ferd med å gå rundt omkring når vinteren nå slipper taket. Dette gjør russiske kolonner enda mer bundet til veier enn tidligere, og gjør dem til enklere mål for de ukrainske styrkene. Til dette kommer at samvirket mellom avdelinger og også mellom luft- og hærstyrker synes å fungere dårlig, og dette sinker framrykningen ytterligere. At Ukraina skyter ned russiske jagerfly og helikopter med bærbare og mobile luftvern-raketter hemmer også effektivt russisk vilje til å sette inn flystøtte ifm sine hær-operasjoner. Det eneste russerne kan gjøre i denne situasjonen hvis de skal få noen som helst framgang i krigen så lenge operasjoner på bakken ikke fungerer for dem, er å bombe byer sønder og sammen fra stor høyde utenfor ukrainsk luftvern-rekkevidde, og videre å sette inn så mye raketter og missiler at ukrainerne ikke klarer å skyte ned alle. Lite suksess på slagmarken for russerne har blitt ledsaget av stadige beskyldninger fra Putin om at Ukraina både har biologiske og kjemiske våpen. Dette kan tyde på en viss desperasjon fra russisk side, og det kan derfor ikke utelukkes at russerne selv vil ta dette i bruk ettersom deres plan om en enkel og rask «take over» aldri ble realisert. Russerne vet imidlertid at Vesten på ingen måte vil kunne tillate dette.

Mange av de ovenfor nevnte forholdene skaper friksjon i framgangen til den Røde Arme, men russerne innehar samtidig så store ressurser totalt sett at de likevel kan drive krigen i lang, lang tid. Samtidig har de vært mer enn villige til å bruke raketter, missiler og bomber i et massivt antall mot sivile mål for å skape enorme flyktingestrømmer ut av Ukraina og til Vesten: Antallet flykninger er snart oppe i 10 millioner, men flesteparten er fortsatt flykninger inne i Ukraina, uten tilgang på mat, vann og det aller nødvendigste utover dette. Mange drar av gårde med alle sine eiendeler i en plastpose eller i små koffert. Utallige boligblokker, sykehus, teatre, svømmeanlegg, skoler og annet er totalt utbombet allerede.

MEN - russerne vinner likevel ikke uten at de klarer å få frem føtter på bakken: Uten at de får hærstyrkene sine framover, vil de ikke vinne. Situasjonen nå er at Ukraina effektivt har torpedert planen om et enkelt kupp i walk-over stil. Ukrainernes veldige motstandsvilje for å sloss for sitt eget land har tvunget russerne over i en utmattelses- og stillings-krig som russerne ikke var forberedt på. Og slik det er nå er det ukrainerne som har fordeler av hver eneste dag krigen fortsetter. Slik vil de komme bedre ut av freds-forhandlinger når den tid kommer («liksom-forhandlingene» til nå er mer å regne som et spill for galleriet), så fremt ikke russerne etterhvert likevel blir for sterke om de ev skulle klare å få den Røde Armé til å fungere igjen. Men det gjenstår å se: Selv om russerne selv hevder at bare 500 av deres egne soldater har mistet livet, så mener vestlig etterretning at tallet kan være ca 7-8000 eller høyere, og et enda høyere antall sårede. En allerede sviktende logistikk hos russerne skal da også ivareta bortkjøring av døde og sårede – vil de klare dette? Hva med den demoraliserende virkning for de russiske soldater når de erfarer at døde og sårede ikke blir ivaretatt, og at sårede som bare trenger litt hjelp for mindre skader likevel dør fordi de ikke får noe hjelp i det hele tatt?

Kraftige sanksjoner og resolutt besluttsomhet i Europa rammer Russland hardt

Propaganda-messig skjøt nok Putin seg selv i foten da han hevdet han måtte inn og befri ukrainerne fra nazister og banditter. Dette var det ikke særlig mange som hadde stor tiltro til. Andre begrunnelser i samme gate førte heller aldri fram, ihvertfall ikke i Vesten. Russerne fikk etter alt å dømme sjokk over den overveldende enighet og den resolute, meget raske reaksjonen fra EU: Et krystallklart svar fra EU og vestlige land om å iverksette kraftige sanksjoner ble iverksatt på svært kort tid. Nær øyeblikkelig våpenhjelp til Ukraina fra flere land – deriblant Norge – var også med på å fullstendig ta luven av russernes forsøk på propaganda for hvorfor krigen måtte gjennomføres.

Da siste fase i Russlands forsøk på overtagelsen av resten av Ukraina startet 24.02.2022, stengte russerne ned Facebook og Snapchat for å hindre at vanlige russere ev skulle «misforstå» den russiske politikk. Likevel har mange russere etter dette valgt å forlate sitt hjemland ettersom de har ikke lenger

har tiltro til egne myndigheter: Over 200.000 russere har allerede tatt toget fra St Petersburg og flyktet til Finland - en av de få mulige veiene ut av Russland for tiden ifm at russiske fly har flyforbud over hele Vesten. Putin har også raslet verbalt med å bruke atomvåpen som skremmels-propaganda, men dette er det foreløpig ingen som fester særlig lit til. Tvert imot synes Putin å framstå svakere enn tidligere etterhvert som regulære usakligheter og tvilsomme beskyldninger fortløpende kunngjøres. Det synes meget klart at sanksjonene har gjort tildels kraftig inntrykk på Putin og også russere forøvrig.

En foreløpig konklusjon

De kraftige sanksjonene mot Russland og Hvite Russland er etter bare 4 uker i ferd med å langsomt begynne å kvele den russiske økonomien. Børsen deres er i ulage allerede, det er umulig å få tak i viktige ting de trenger fra Vesten - også forsyninger de trenger til sin våpen-industri er rammet. Og videre: Tyskland har som ambisjon å kutte 2/3 av all gassimport fra Russland ila 2022, russiske fly har flyforbud i vesten, den amerikanske presidenten har konkludert med at Putin er en krigsforbryter, alle vestlige selskaper rømmer Russland, alle russiske midler utenlands er fryst, og Putin begynner å kjenne trykket av motstand fra egne. Om russerne i ettertid ev skulle pålegges å betale for alle påførte skader i Ukraina, kan det stilles spørsmålstegn om alle deres frosne midler i Vesten vil holde til å dekke disse kostnadene.

Det kan synes som om det er et kappløp med tiden her, men uansett om Putin noe inn i framtiden et stykke på vei ev skulle «vinne» deler av Ukraina, vil sanksjonene ila de neste måneder gjøre at både fundamentet og pillarene Russland står på vil begynne å smuldre for så etterhvert å bli helt borte. Det synes uklart hvordan Putin har tenkt å komme seg ut av dette uføret der Russland har begynt å vakle, men samtidig er det klart at han ikke har tenkt å gi seg i Ukraina riktig enda. Uansett er det ikke umulig at det om noe tid vil være en statsleder i Russland som ikke bærer navnet Putin lenger. At det allerede går rykter om at Putin har søkt tilflukt i en bunker, har visse likhetstrekk med 1945 og KAN tyde på at motstanden på hjemmebane ikke er ubetydelig. Detaljer her er foreløpig ikke klare.

Med all den korrupsjon og manglende effektiv styring i hele samfunnsapparatet russerne har prestert under en dysfunksjonell kommunisme helt siden 1917 og fram til idag, KAN utfordringene til Russland være større enn man liker å tenke på. «One Party Democracy» (OPD) er ikke det samme som demokrati, nettopp fordi det aldri kommer noen motforestillinger av noe slag. For dersom de kommer, så vanker det enten gratis enveis-billett til Sibir fra Putin-regimet, eller så risikerer man ganske enkelt å bli tatt av dage eller rett og slett å forsvinne fra jordens overflate. Russerne har observert vestlig demokrati i over 100 år – kanskje det vil ta 100 år til før de kommer på bedre tanker?

Vi takker Geir Hågen Karlsen og Palle Ydstebø for et særdeles interessant og grundig foredrag om krigen i Ukraina. Vi vil også benytte anledningen til å takke disse to for den svært viktige jobben de gjør som kommentatorer i massemedia på en eksemplarisk måte, og også for at de nytter uniform ifm dette. Vi er stolt av dere! Dere gjør en kjempeinnsats!

Jan Petter Husebye
Formann AOF